

فرصت‌ها و تهدیدهای تأمین مالی

در سال ۱۴۰۳

حمید آذرمند

همایش چشم‌انداز اقتصاد ایران ۱۴۰۳

۲۹ و ۳۰ بهمن ماه ۱۴۰۲ — تهران، هتل المپیک

Iranian Economy Overview Conference

February 18-19th, 2024 — Olympic Hotel, Tehran

دریک
مرکز پژوهش‌های مالی و اقتصادی
دنیای اقتصاد

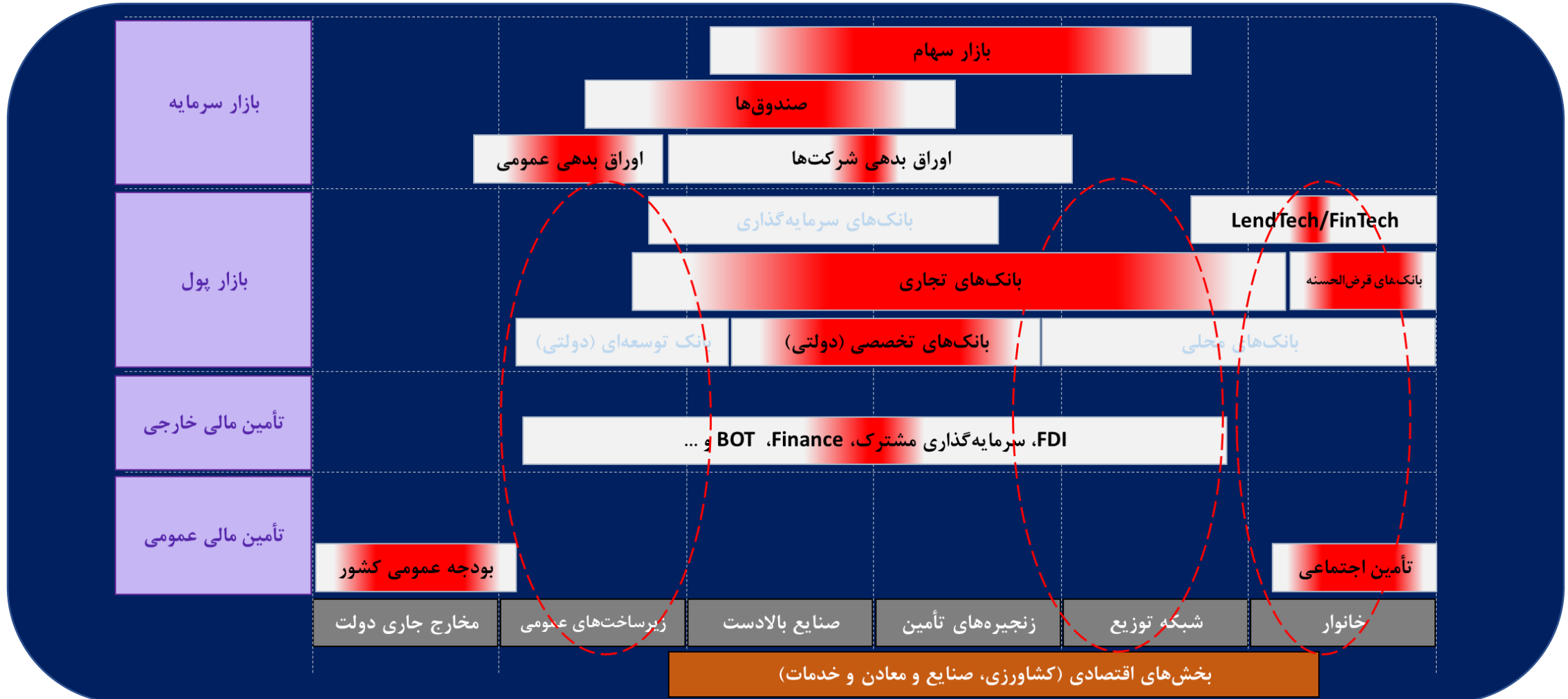
فهرست مطالب

- آسیب شناسی تأمین مالی
- عملکرد تأمین مالی
- تهدیدهای تأمین مالی
- فرصت های تأمین مالی

آسیب‌شناسی تأمین مالی

مقایسه وضع موجود با مدل مفهومی نظام جامع تأمین مالی

نظام تأمین مالی کشور در حوزه‌های مختلف با شکاف تأمین مالی عمده مواجه است.

شمول مالی یا انبساط مالی؟

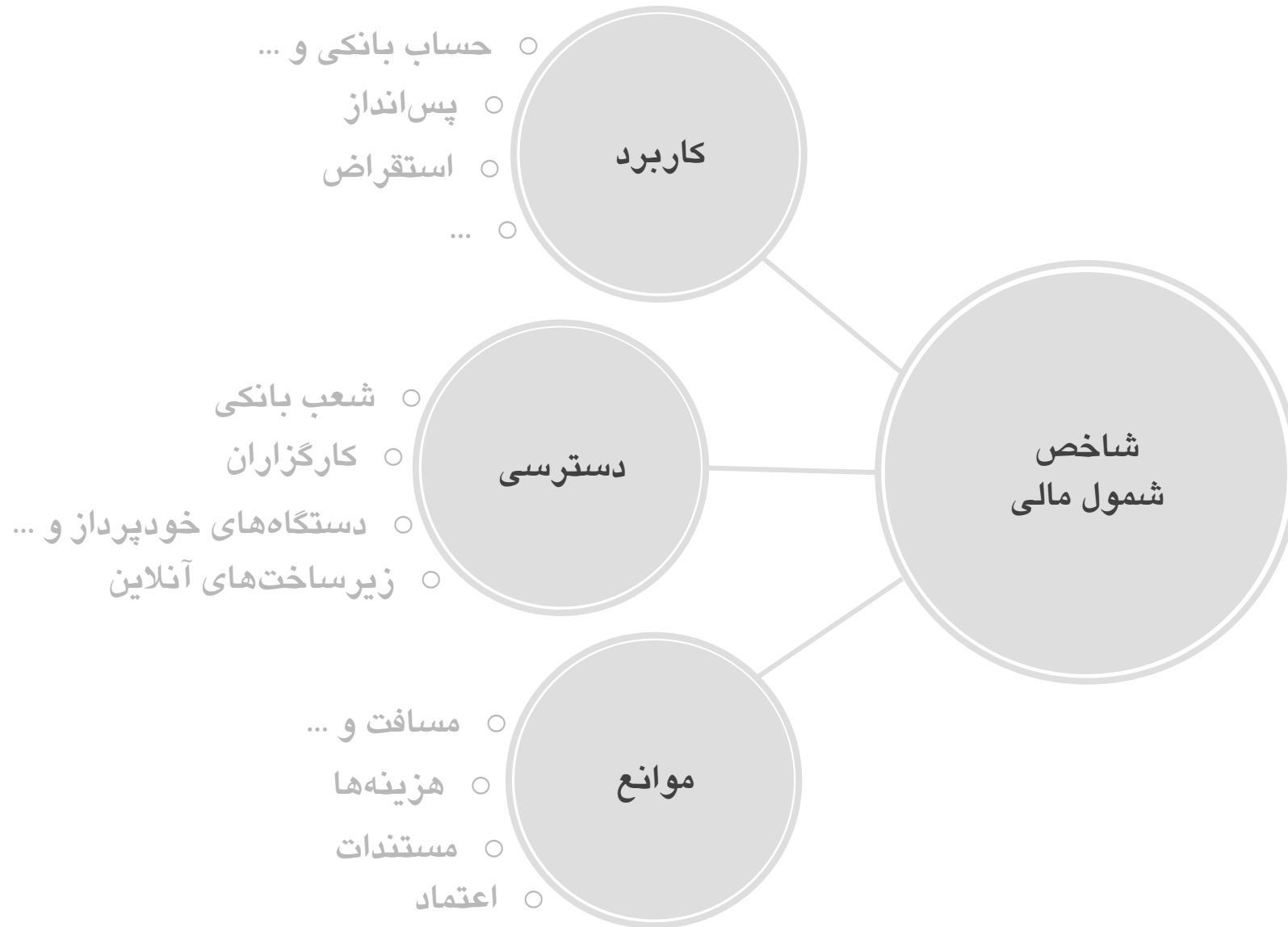
عمق مالی:

بیانگر نسبت بخش مالی (شامل بانک‌ها، سایر نهاد‌های مالی و بازارهای مالی) به کل اقتصاد است.

شمول مالی:

بیانگر آن است که افراد و کسب و کارها به شیوه‌ای پایدار و پاسخگو، به محصولات و خدمات مالی مفید و مقرون‌به‌صرفه دسترسی داشته باشند؛ به طوری که پاسخگوی نیازهای آنان در حوزه مبادلات، پرداخت، پس‌انداز، اعتبار و بیمه باشد.

شاخص چندبعدی شمول مالی

شاخص‌های شمول مالی

شاخص	دسته‌بندی
درصد افراد دارای حساب بانکی	دسترسی به حساب بانکی
تعداد حساب سپرده به ازای هر ۱۰۰۰ نفر	
درصد افراد دارای حداقل یک وام جاری از موسسات اعتباری رسمی	افراد دارای اعتبار نزد مؤسسات اعتباری رسمی
تعداد وام‌گیرندگان به ازای هر ۱۰۰۰ نفر	
افراد دارای بیمه به ازای هر ۱۰۰۰ نفر	افراد دارای بیمه
تفکیک بیمه به بیمه عمر و غیربیمه عمر	
تعداد انتقالات غیرنقدی خرده‌فروشی به ازای جمعیت	انتقالات غیرنقدی
درصد افرادی که برای پرداخت از موبایل استفاده می‌کنند	استفاده از موبایل برای انتقالات
درصد افرادی که استفاده مکرر از حساب رسمی دارند	استفاده پرتواتر از حساب بانکی
پس‌انداز در مؤسسات مالی (بانک‌ها، تعاونی‌ها، مؤسسات تامین مالی خرد و ...) طی یک سال گذشته	تمایل به پس‌انداز
درصد افراد دریافت‌کننده حواله از داخل یا خارج کشور	حواله
SME های دارای حساب نزد مؤسسات رسمی	شرکت‌های برخوردار از خدمات بانکی رسمی
تعداد SME های دارای حساب‌های پس‌انداز، تعداد حساب‌های پس‌انداز، تعداد سپرده‌گذاران	
درصد SME های دارای وام یا خط اعتباری	شرکت‌های دارای یک وام جاری یا خط اعتباری نزد مؤسسات تحت نظارت
تعداد SME های دارای وام جاری، تعداد وام‌های جاری و ...	

شاخص‌های شمول مالی

شاخص	دسته‌بندی
تعداد شعبه‌ها به ازای هر ۱۰۰۰ نفر	نقاط خدمت
تعداد ATM به ازای هر صد هزار نفر یا تعداد ATM به ازای هر هزار کیلومتر مربع	
تعداد پایانه‌های POS به ازای هر صد هزار نفر	
تعداد حساب‌های پول دیجیتال برای پرداخت‌ها توسط موبایل	حساب‌های پول دیجیتال
اتصال شبکه های ATMها	اتصال بین نقاط خدمت
اتصال پایانه‌های POSها	
شناخت مفاهیم اصلی تورم، نرخ بهره، بهره مرکب، توهم پولی، تنوع ریسک، اهداف بیمه و ...	دانش مالی
منبع تامین مالی افراد در مواقع اضطراری	رفتار مالی
	الزامات افشاء
سازوکارهای رسمی حل اختلافات داخلی و خارجی	حل اختلاف
متوسط هزینه افتتاح یک حساب جاری	هزینه استفاده
متوسط هزینه نگهداری یک حساب جاری پایه در بانک (کارمزد سالانه)	
متوسط هزینه انتقالات اعتبار	
درصد SMEهای موظف به تأمین وثیقه در خصوص آخرین وام بانکی	موانع اعتباری

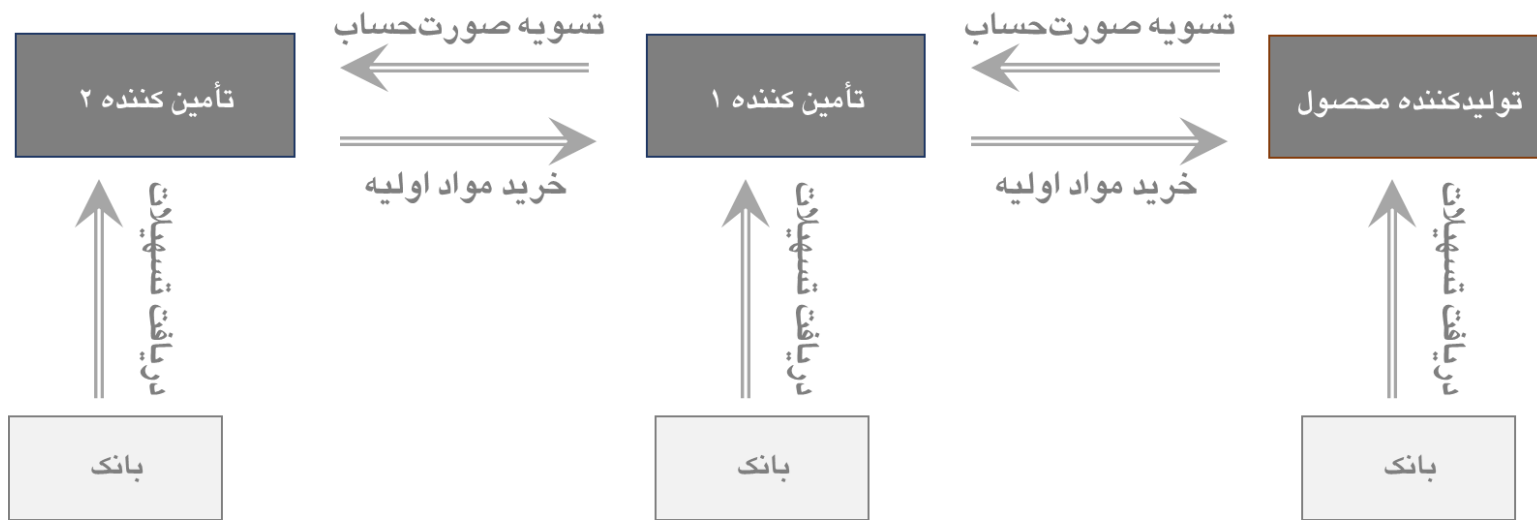
شمول مالی یا انبساط مالی؟

یکی از آسیب‌های اصلی نظام تأمین مالی، رویکرد انبساط مالی در پاسخ به نیازهای تأمین مالی اقتصاد و عدم توجه به گسترش شمول مالی است.

معایب ساختار فعلی تأمین مالی سرمایه در گردش:

- دریافت تسهیلات به طور موازی توسط تمامی حلقه‌های تولید
- فقدان ابزارها و بازارهای مالی مناسب برای تهاثر مطالبات و بدهی‌های بنگاه‌ها
- پرهزینه بودن تأمین مالی از بازارهای غیررسمی
- رویه دریافت تسهیلات از بانک‌ها، عموماً گذشته‌نگر و مبتنی بر وثیقه‌های محدود (عموماً مستغلات)
- فرایند زمان‌بر دریافت تسهیلات بانکی سرمایه‌در گردش
- سهولت انحراف منابع مالی از چرخه تولید و ورود به سایر بازارها
- عدم شفافیت کافی در فرایند پرداخت تسهیلات
- تشدید ریسک مطالبات غیرجاری بانک‌ها
- ناکارایی بازار (ناکارایی در تخصیص منابع، عدم تقارن اطلاعاتی و ...)
- دشوار بودن دسترسی بنگاه‌های کوچک و متوسط به تسهیلات سرمایه‌در گردش

تأمین مالی موازی و مکرر زنجیره تأمین

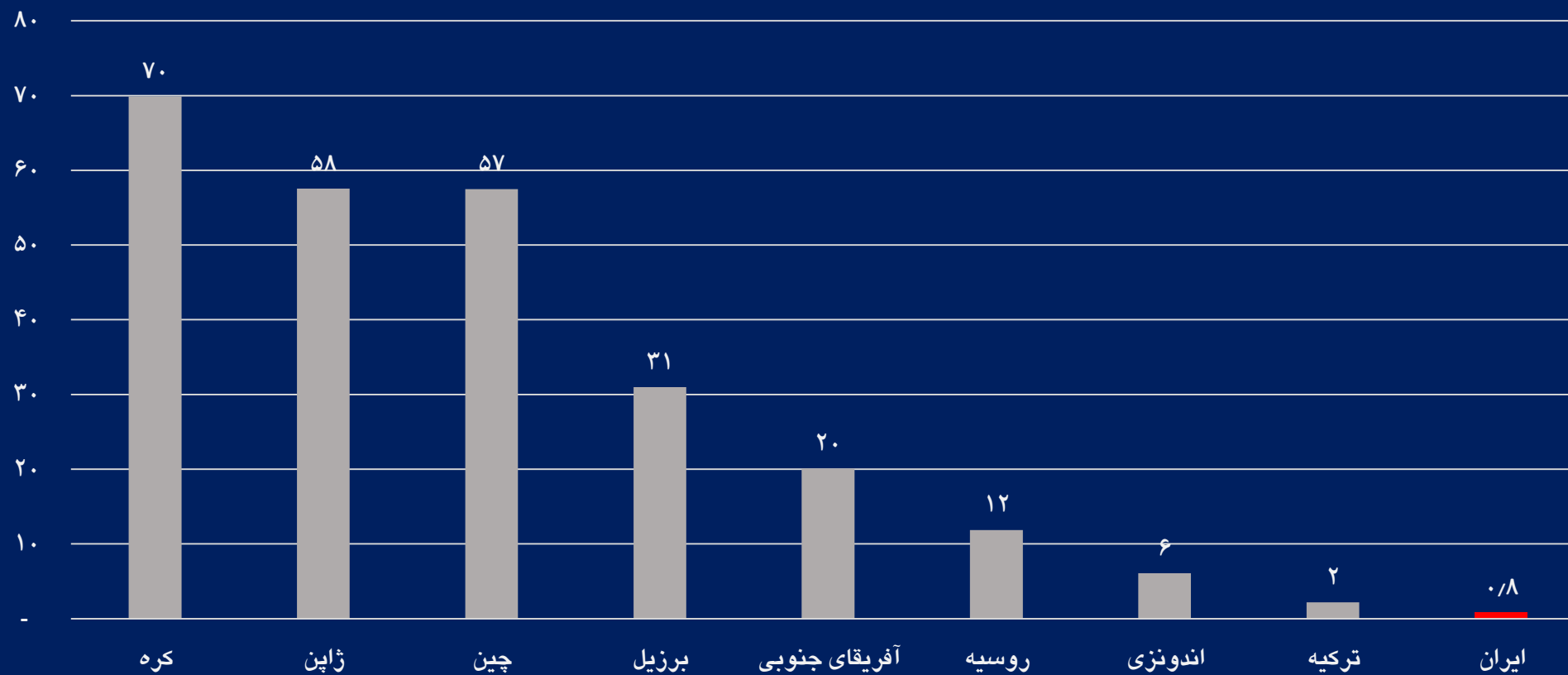
عمق کم بازار اوراق بدهی

یکی دیگر از آسیب‌های نظام تأمین مالی، عمق کم و ناکافی بازار اوراق بدهی است.

عمق کم بازار اوراق بدهی

ارزش بازار اوراق بدهی شرکتی به GDP (درصد)

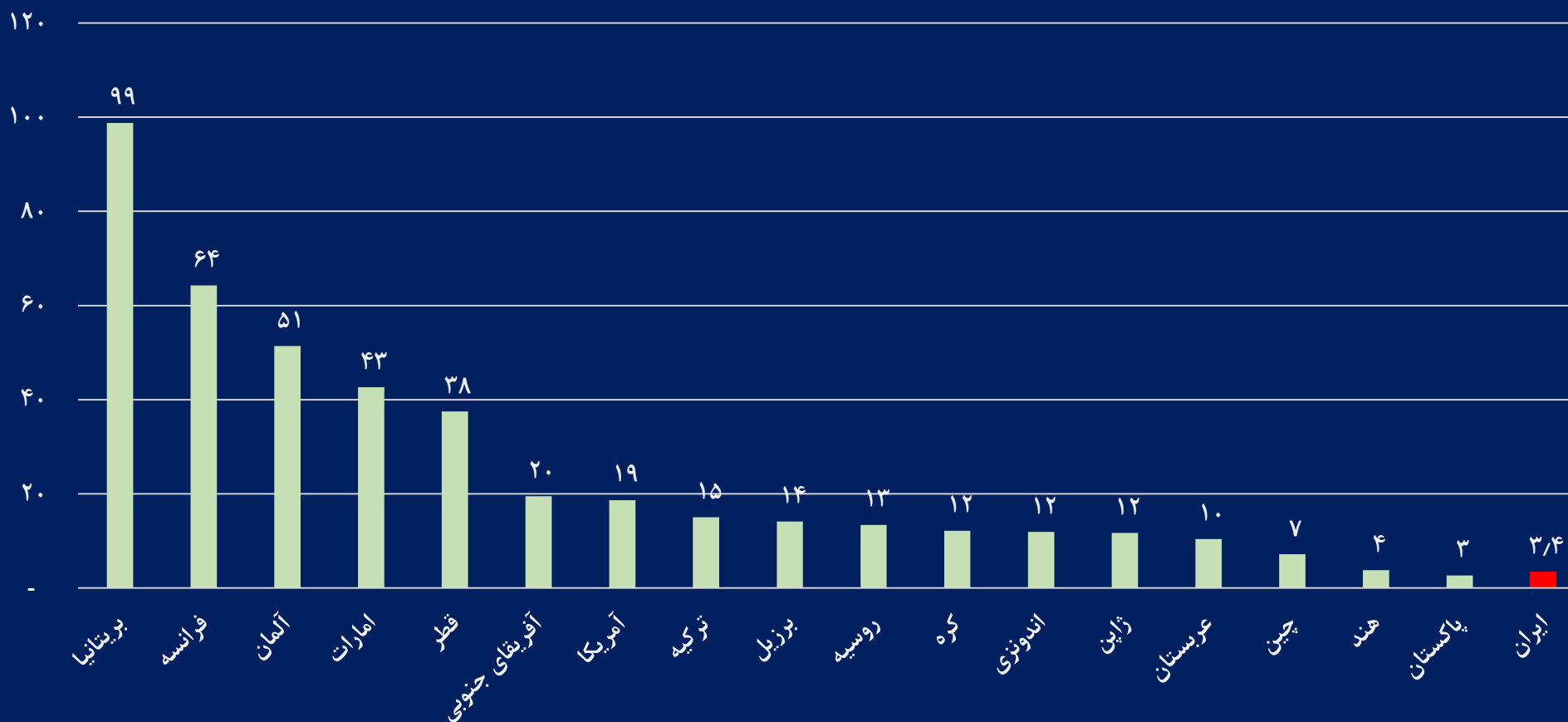
عمق کم تأمین مالی خارجی

یکی دیگر از آسیب‌های نظام تأمین مالی، عمق کم و ناکافی تأمین مالی خارجی است.

سهم تأمین مالی خارجی

نسبت بدهی‌های خارجی به GDP (درصد)

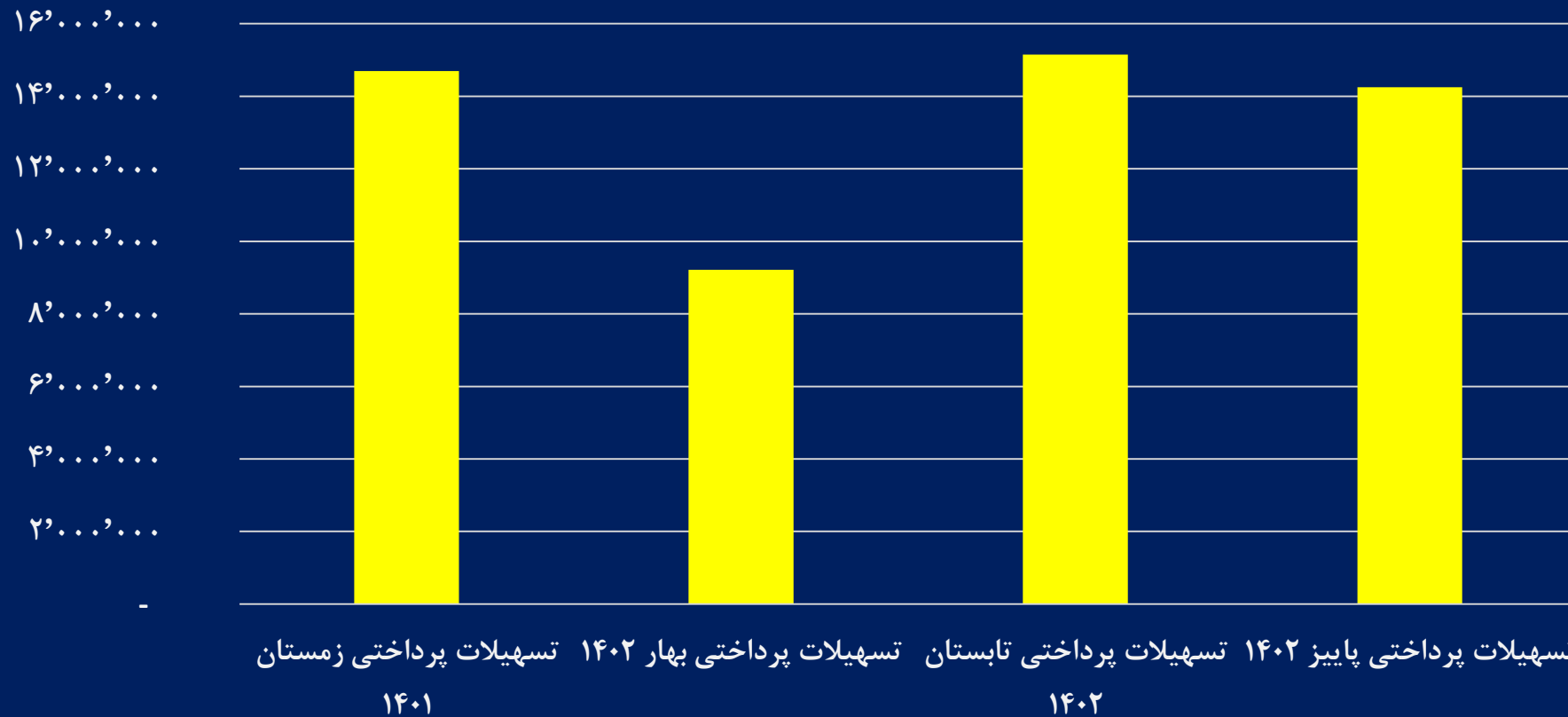

عملکرد تأمین مالی

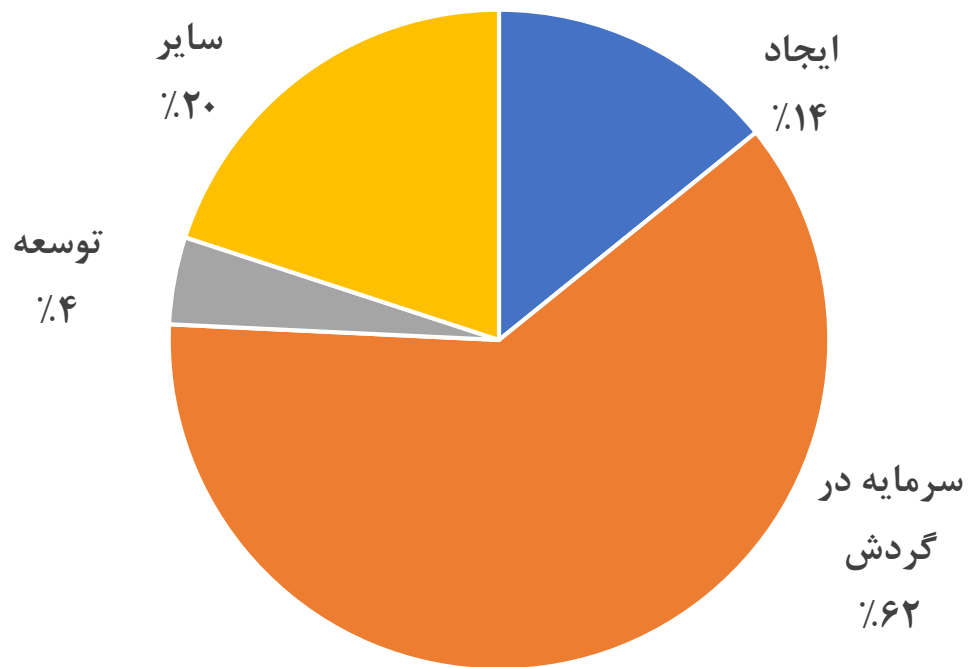
عملکرد تسهیلات بانکی

تسهیلات پرداختی به تفکیک فصل - میلیارد ریال

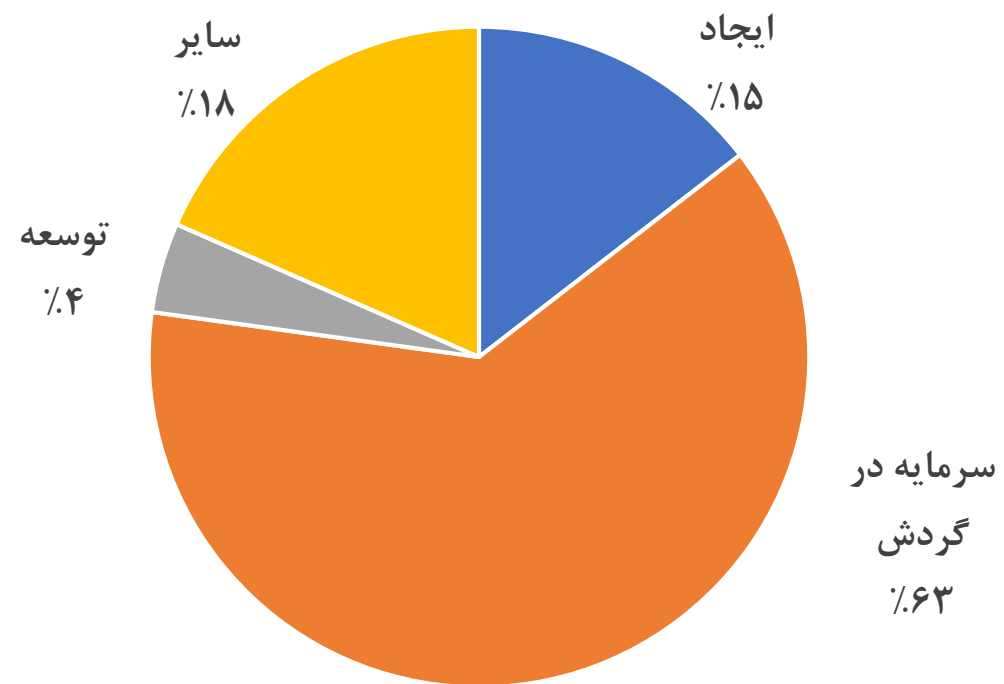

ترکیب تسهیلات بانکی

سهم نوع تسهیلات در سال ۱۴۰۲

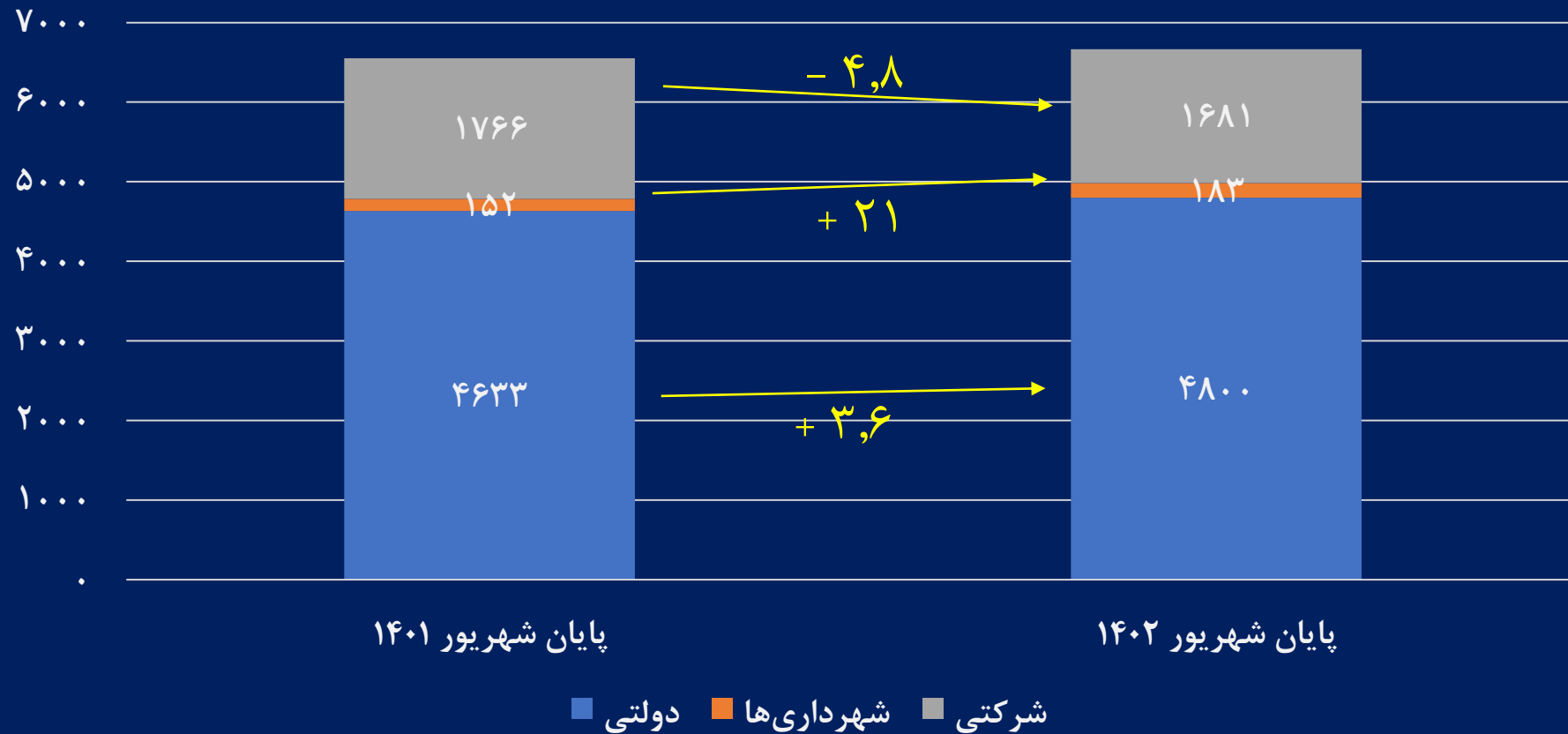

سهم نوع تسهیلات در سال ۱۴۰۱

عملکرد اوراق بدهی

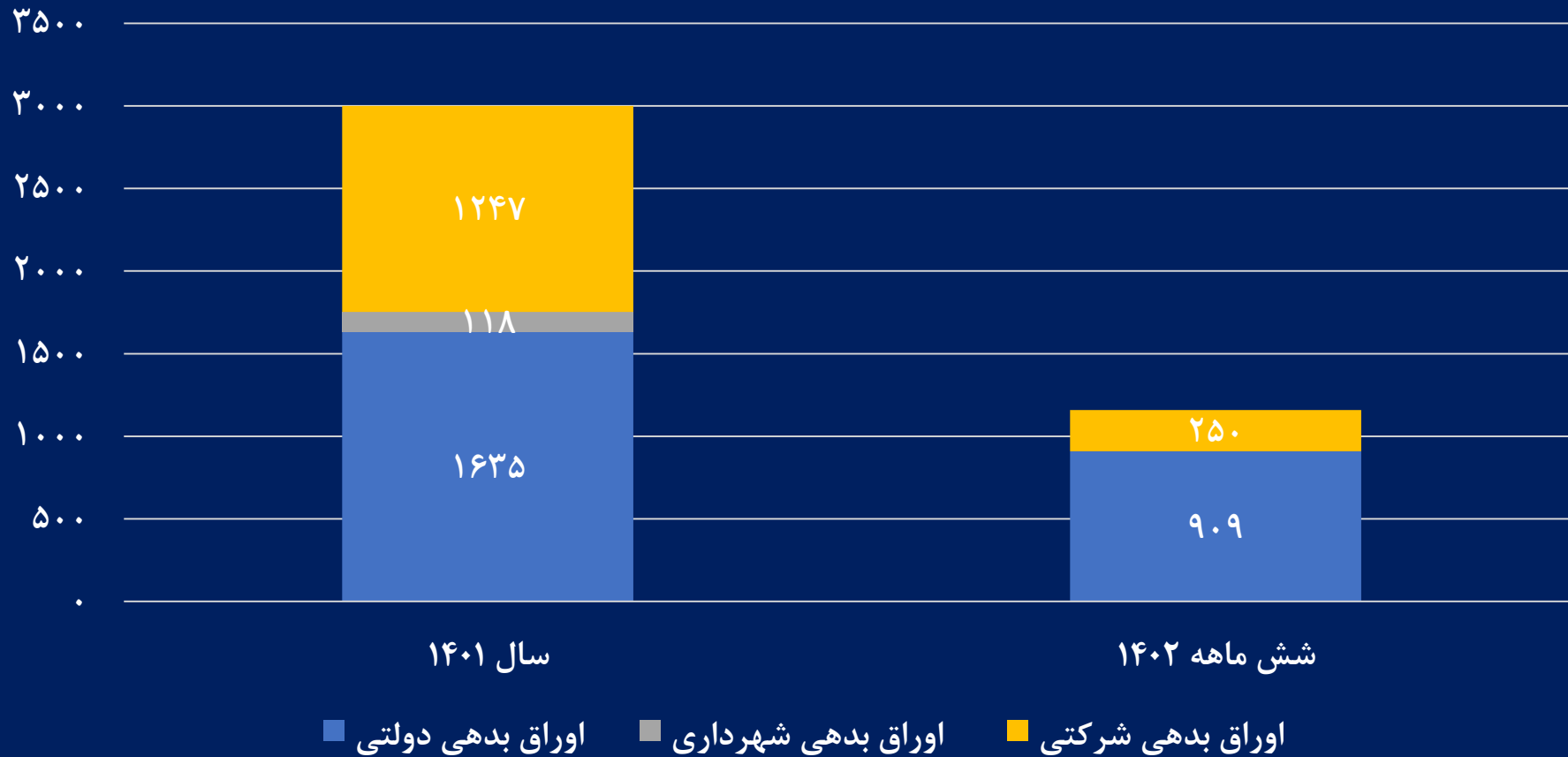
ارزش مانده اوراق بدهی فرابورس - هزار میلیارد ریال

عملکرد اوراق بدهی

وضعیت انتشار اوراق بدهی - هزار میلیارد ریال

تهدیدهای تأمین مالی

تهدیدهای تأمین مالی در سال پیش رو

- افزایش سهم دولت و بخش عمومی از ظرفیت بازارهای مالی
- افزایش تنگنای مالی بنگاه‌های اقتصادی
- افزایش هزینه تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی
- افزایش نیاز بنگاه‌های اقتصادی به سرمایه درگردش
- عدم پشتیبانی کافی ابزارهای بیمه‌ای از نظام تأمین مالی
- محدودیت دسترسی SME ها به منابع مالی
- محدود کردن فعالیت فینتک ها
- عدم تنوع ابزارهای تأمین مالی

فرصت‌های تأمین مالی

گسترش فینتک‌های حوزه تأمین مالی، می‌تواند به کاهش زمان دسترسی بنگاه‌های اقتصادی به منابع مالی، کاهش هزینه تأمین مالی، کاهش فشار به ترازنامه بانک‌ها و بهبود کیفیت خدمات مالی منجر شود.

گسترش فینتک‌ها در حوزه تأمین مالی:

Licenses and market presence

License held	Brazil			China			European Union			Hong Kong SAR			United Kingdom			United States		
	B	C	P	B	C	P	B	C	P	B	C	P	B	C	P	B	C	P
Amazon									✓						✓			✓
Apple																		✓
Facebook									✓					✓				✓
Google									✓					✓				✓
Ant Group			✓	✓*	✓	✓			✓	✓		✓			✓			✓
Baidu				✓*	✓	✓												
JD.com					✓	✓				✓*								
Tencent				✓*	✓	✓				✓		✓						
Mercado Libre			✓															
NTT Docomo							✓		✓						✓			
Rakuten							✓		✓						✓			✓

Source: Crisanto, Ehrentraud, and Fabian (2021).

فینتک‌های حوزه تأمین مالی با شتاب زیادی در حال گسترش در سایر کشورها هستند.

گسترش فینتک‌ها در حوزه تأمین مالی:

Financial service offerings by big tech companies

Big tech	Main business	Banking	Credit provision	Payments	Crowd-funding	Asset management	Insurance
Google	Internet search/advertising	✓*		✓			
Apple	Tech/producing hardware			✓			
Facebook	Social media/advertising			✓			
Amazon	E-commerce/online retail		✓	✓	✓		✓
Alibaba (Ant Group)	E-commerce/online retail	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Baidu (Du XIAOMAN)	Internet search/advertising	✓	✓	✓	✓	✓	✓
JD.com (JD Digits)	E-commerce/online retail	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Tencent	Tech/gaming and messaging	✓	✓	✓	✓	✓	✓
NTT Docomo	Mobile communications	✓	✓	✓	✓		
Rakuten	E-commerce/online retail	✓		✓		✓	✓
Mercado Libre	E-commerce/online retail		✓	✓		✓	

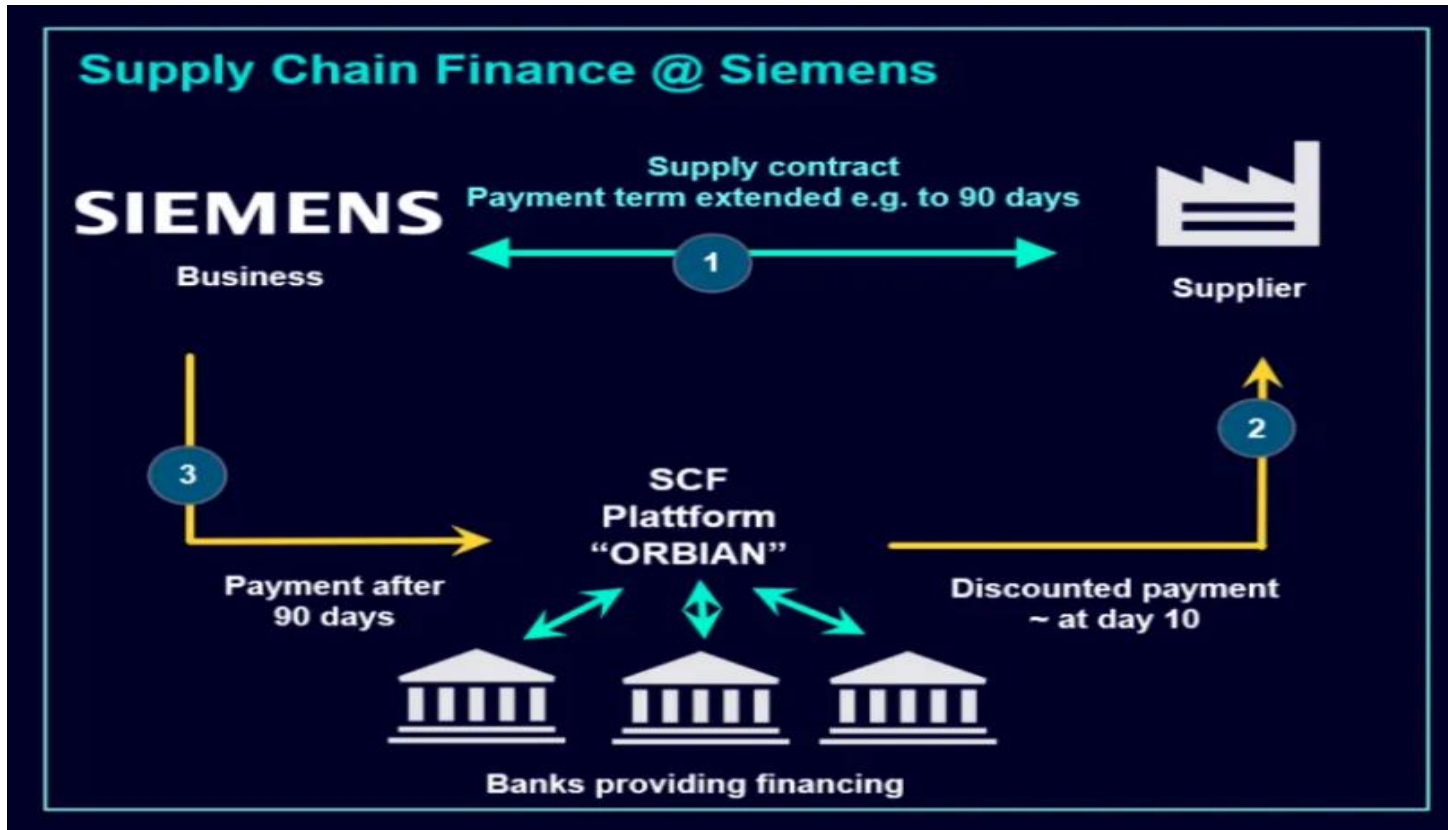
Source: Crisanto Ehrentraud, and Fabian (2021).

توسعه SCF (تأمین مالی زنجیره‌ای) راه کار موثری برای تأمین سرمایه در گردش شرکت‌ها است. راه‌های SCF منجر به کاهش هزینه تأمین مالی، افزایش سرعت تأمین مالی، افزایش کارایی تخصیص منابع و کاهش هزینه تمام شده تولید می‌شود.

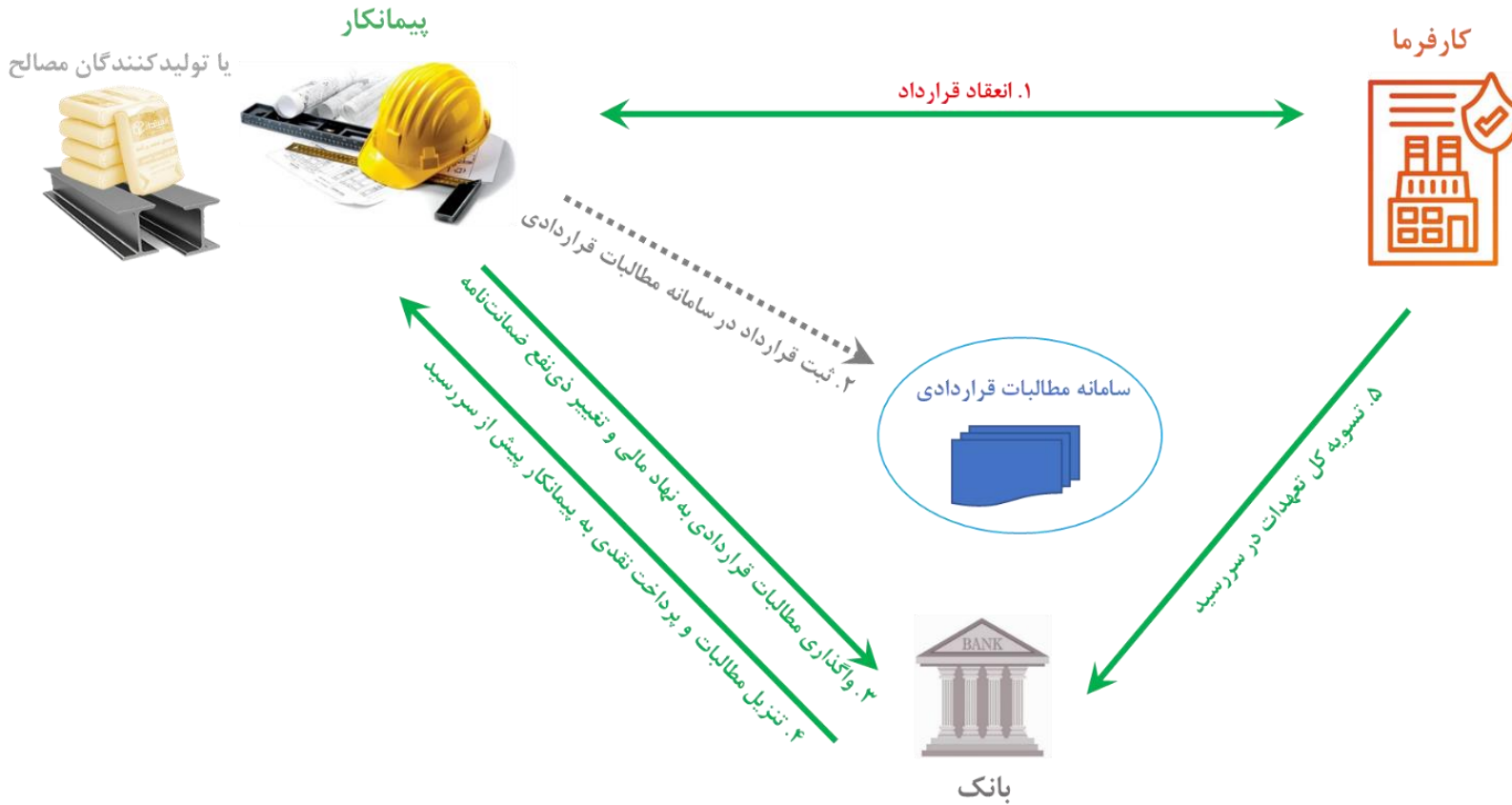
گسترش SCF در تأمین مالی سرمایه در گردش:

SCF products	Marketing message	Example client	Example provider
MNCs/Large corporates	Buyers: Payables finance (reverse factoring)	<ul style="list-style-type: none"> Walmart Coca-Cola Unilever 	Citibank
	Sellers: Distributor financing	<ul style="list-style-type: none"> TOYOTA GM 	Standard Chartered
SMEs	<ul style="list-style-type: none"> Receivables discounting Factoring Other loan-based products¹ 	<ul style="list-style-type: none"> Get access to (competitive) financing Improve working capital (decrease DSO) 	<ul style="list-style-type: none"> HSBC 中國銀行 BANK OF CHINA

گسترش SCF در تأمین مالی سرمایه در گردش:

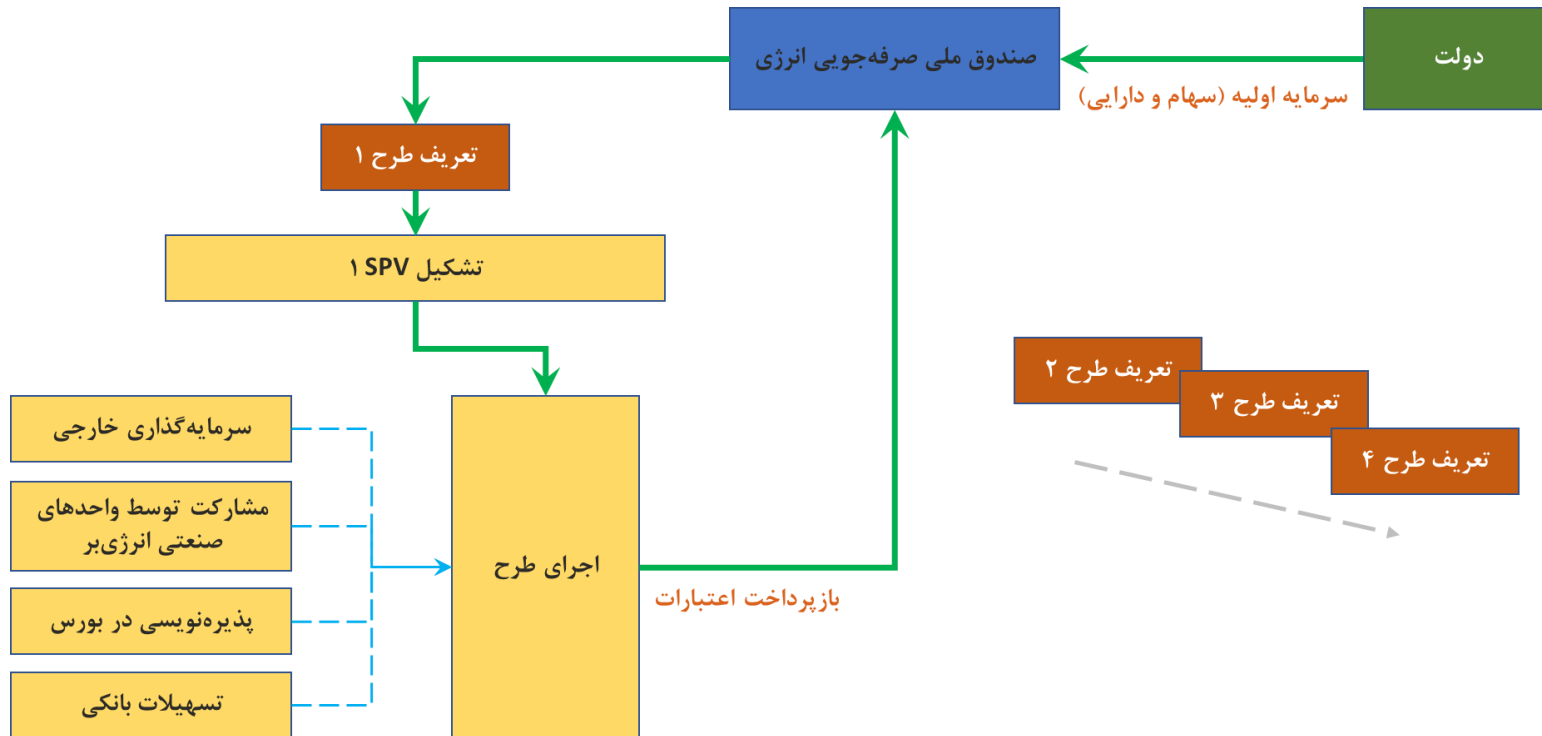
گسترش فاکتورینگ:

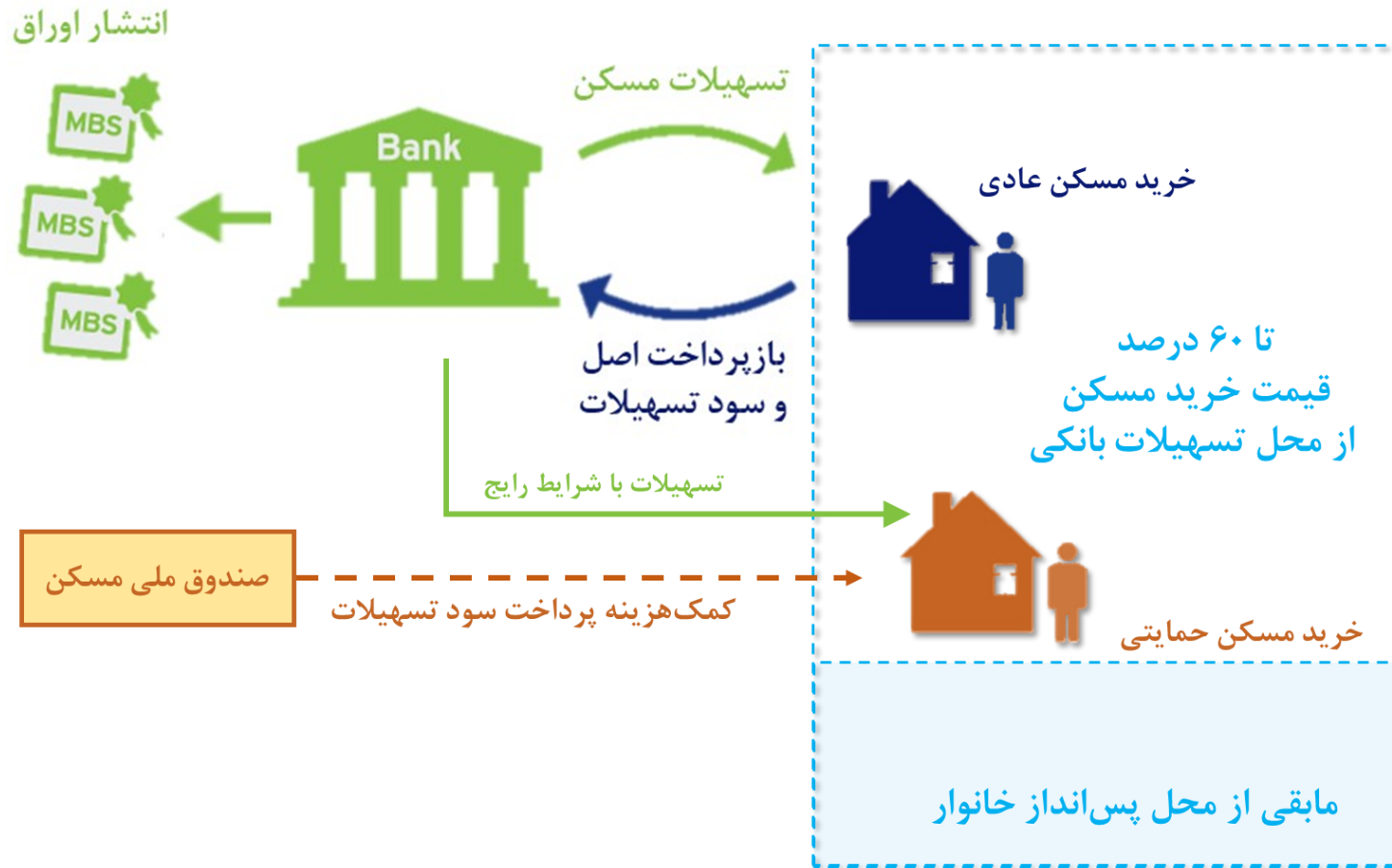
گسترش تأمین مالی با اوراق گام:

تشکیل صندوق ملی صرفه جویی انرژی:

اصلاح ساختار و کارکرد صندوق ملی مسکن:

سیپاس از توجه شما

